

i. t. d. Največjo pozornost pa je zbudila naša slika „Majorjeva snubitev“. V umetniški akademiji je bila ravstavljenjena, in občinstvo jo je hodilo kar trumoma gledat. Fedotov je pa zložil tudi šaljivo pesem k tej sliki, katero je prebiral na razstavi v veliko zabavo občinstvu. Nevesta, katera „najdet sdu ru mēsta“, se silno ustraši tolstega majorja, kateri jo snubi samo zaradi denarja:

Mužčina čuzoj,
oj, styd-to kakoj!

Ubežati hoče v sosedno sobo, a „umnaja matj za plāt je hvatj“: Mati je drugega mnjenja in jo hoče s silo pridržati. Iz druge sobe pa gleda ženin, „krotit svoj us, do denežek doberusj“ — više si brke in si misli: Da le denar dobim. — Fedotov je dosegal sicer priznanje v akademiji in zlasti Brjulov ga je podpiral, a vendar se mu ni dobro godilo, in slednjič je umrl zapuščen v bolnišnici 14. nov. 1852. Znanе so še njegove satirične slike „Svežij kavalер“, „Vdovuška“, „Zavtrak aristokrata“ i. dr. in mnogi akvareli. — J. Šiškinov „Korabeljni gozd“ str. 377. je gotovo izredno lepa pokrajinska slika. Že gozdna partija je kaj spretno izbrana. Sijajna, skoraj opoldanska luč, čudovito krepki pa mirni svetlobni efekti, lahne sence in tajne gozdne tmine, perspektiva, harmonični kontrasti — vse kaže, s kako finim čutom je znal ta ruski umetnik študirati naravo, se vanjo vglobiti ter uprizarjati njene najlepše strani. Nobena impresionistiška ali druga moderna manira ne more dovršiti tako lepe pokrajinske slike.

† **Simon Rutar.** Dne 3. maja je umrl v Ljubljani nagle in nesrečne smrti — zgorel je — profesor Simon Rutar. V zgodovini slovenskega slovstva si je pridobil ime kot zemljepisec, zgodovinar in starinoslovec. Rojen je bil 11. okt. 1851 pod Krnom pri Tolminu na Primorskem. Služboval je najprej kot suplent na gimnaziji v Gorici, potem kot pravi učitelj v Kotoru in Spletu, od l. 1888. na ljubljanski višji realki, od l. 1890. pa na drugi državni gimnaziji v Ljubljani. Kot temeljit učenjak je preiskaval najstarejšo dobo slovenske zgodovine, nabiral narodno blago, ocenjeval zgodovinske spise in popisaval slovensko zemljo. Najrajši se je bavil s svojo goriško domovino in s kraji beneških Slovencev. Priobčil je v raznih listih in knjigah veliko število zgodovinskih, zemljepisnih ter starinoslovnih člankov. Največ je pisal za „Slovensko Matico“, kateri je bil mnogoleten odbornik. Pod naslovom „Slovenska zemlja“ so izšli v „Matici“ njegovi opisi „Goriške in Gradiščanske“, „Trsta in Istre“ ter „Beneške Slovenije“. Že poprej je izdal kot samostojno delo „Zgodovino Tolminskega“. V šolske svrhe je spisal „Domoznanstvo“ in „Zemljepis za srednje šole, II. stopnja.“

Znamenito starinoslovsko delo v nemškem jeziku, „Römische Strassen und Befestigungen in Krain“, katero je izvršil Rutar vzajemno z vseučiliškim profesorjem pl. Premersteinom, je izdala c. kr. akademija znanosti na Dunaju. Kot sotrudnik listov „Izvestja“ in „Mittheilungen“ tuk. „Muzejskega društva“ je poročal Rutar redno o rimskih izkopinah na Kranjskem in je napisal o tem predmetu tudi par temeljitih člankov v „Letopisu Slov. Maticе“. — Za svoje spise je zbiral gradivo kaj skrbno. Vešč italijanščine, je po laških obmejnih knjižnicah in arhivih zasledil marsikaj zanimivih zapiskov o Slovencih. Pisal je jasno in točno. Tudi kot profesorja so ga hvalili. Zadnji čas je, žal, moral pustiti svoje študije in šolo. Razdraženo živčevje mu ni dalo več do dela. Pešal je vidoma. Mislil je iti na odmor v Gorico, a smrt ga je prehitela. N. v m. p! — e —

† **Matija Ban.** 14. marca je umrl v Belemgradu znamenit književnik, dramski pisatelj Matija Ban. Pokojnik je bil rojen 18. decembra l. 1818. v Dubrovniku. Stariši so mu bili prav siromašni, vendar so ga poslali v srednje šole, katere je dovršil v rojstnem mestu. Dve leti je bil v semenišču, a je izstopil, ker ni imel pravega poklica za duhovski stan. Kasneje je opravljaj razne službe, dokler ni leta 1839. zapustil domovine ter odšel na vzhod. V Carigradu je dobil mesto učitelja za laški jezik in književnost v grškem kolegiju na prinkipskem otoku Nalkisu, a pozneje mesto profesorja za zemljepis in zgodovino v francoskem kolegiju sv. Benedikta v Rebeku na Bosporu. Tukaj se je oženil z mlado Grkinjo Marjeto l. 1840. Imel je več otrok, a živa mu je ostala samo hči, Palisana, ki se je omožila s srbskim slikarjem Štefanom Todorovićem, v Belemgradu.

Šele 16 let star je začel Ban pisateljvati ter je napisal mnogo pesmi in štiri drame v laškem jeziku. Ko je pa slučajno dobil v roke neki prevod Shakespeara, je sežgal svoje drame, ter začel proučevati drame Shakespeareove. Tako se je resno pripravljaj za pisateljsko zvanje. Odrekel se je tudi profesuri, zapustil Carigrad ter odšel l. 1845. v Beograd, kamor je vzel s seboj tudi svoje stariše. Tukaj je prevel svoje laške pesmi na srbski jezik ter si kmalu stekel priznanje kneza Aleksandra Karagjorgjevića, ki mu je izročil v odgojo svoji dve hčeri. Dve leti kasneje, l. 1847., je začel Ban izdajati svoja predavanja kneževima hčerima, da bi se okoristil ž njimi tudi narod. Ko se je l. 1848. vnela vstaja na Ogrskem, je poslal knez Karagjorgjević Bana skozi Karlovec in Novi Sad v Zagreb, da sklene zvezo med Hrvati in Srbi po patriarhu Rajačiću in banu Jelačiću.

Iz Zagreba se je podal Ban v Dalmacijo in na Cetinje, da povsod zagovarja slogu in idejo jugoslovanstva. Leta 1849. je odpotoval zopet na Cetinje,

da uredi vstajo vseh balkanskih Slovanov za osvoboditev iz turškega jarma. Ker pa diplomatske okolnosti niso bile povoljne temu započetju, se je vrnil v Dubrovnik, kjer je uredil in izdal tri zvezke „Dubrovnik“ ter predelal v verzih svojo tragedijo „Mejnima ili oslobodjenje Bosne“, katero je bil napisal l. 1849. v prozi.

Leta 1850. je odšel Ban zopet v Belgrad, kjer je postal profesor na liceju ter tajnik kneza srbskega, ki mu je kasneje poveril tudi neka diplomatska poslanstva. Povrnivši se v Belgrad je napisal zgodovino Vlaške, Moldavije in Srbije, da bi tem državam na pariškem kongresu izposloval na temelju državnega prava neodvisnost od Turčije. Za to delo je dobil Ban nagrado 400 cekinov od srbske skupščine, ki je obenem odredila, da se delo tiska v Parizu. Malo kasneje je izdal „Različite pjesme“ in „Zrcalo povjestnice dubrovačke“.

Ko se je l. 1857. povrnil Evropi zopet mir, je postal Ban profesor francoskega jezika v vojaški akademiji v Belemgradu; toda to mesto je izgubil že l. 1858., ko se je povrnil Miloš Obrenović na prestol. Takrat se je podal na svojo vilo Banovac poleg Belgrada. Tukaj se je bavil sedaj le s knjigo. Pod knezom Mihajlom je bil Ban l. 1862. imenovan za ravnatelja sporočilnega urada za časopise v ministrstvu zunanjih zadev ter se je na tem mestu vzdržal polnih 18 let.

Med tem so Bana za njegove književne zasluge odlikovala razna društva in akademije. Jugoslavenska akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu ga je imenovala že l. 1867. svojim dopisujočim članom, a srbsko učeno društvo v Belemgradu (zdaj akademija) svojim pravim članom. Izvolila so si ga za svojega člana tudi tri italijanske in ena orientalska akademija.

Leta 1880. je šel Ban v pokoj. Zda je razvil svojo posebno delavnost kot književnik. Deloval je kot publicist, pedagog, zgodovinar in dramski pesnik. Znamenito je veliko število njegovih brošur in del v prozi v laškem, francoskem in hrvaškem jeziku, v katerih se je Ban boril za svobodo balkanskih Slovanov. S temi deli se je proslavil po celi Evropi.

Kot pesnik, a posebno kot dramatičar, je Ban napisal do 40.000 verzov. Od njega imamo 13 dram in sicer: „Mejrima“, „Miljenko i Dobrila“, „Knez Dobroslav“, „Posljedni Nemanjič“, „Smrt kralja Vukašina“, „Car Lazar i Kosovski poraz“, „Jakovski ustanak“, „Oslobodjenje Srbije“, „Marta Posadnica ili pad Novgrada“, „Kobna tajna“, „Vanda, kraljica Poljske“, „Jan Hus“ i „Marin Kaboga“. Trdi se, da mu je najboljša tragedija „Smrt kralja Vukašina“; nekatere izmed njih, kot „Mejrima“, so se nekdaj predstavljale na vseh pozornicah na slovanskem jugu. Bil je član jugoslovanske akademije v Zagrebu, ki mu je na krsto tudi položila venec po svojem zastopniku Milanu Miličeviću. Slava zaslužnemu pisatelju in boritelju za svobodo tlačanih južnih Slovanov!

St.

Fra Grgo Martić. Pridejana slika nam kaže velezaslužnega moža, največjega bosenskega pesnika, dičnega franjevca Fra Grga Martića. Kakor njegov prednik Fra Kačić - Miošić, se je tudi on navzel iz starih pesmi svojega naroda velečastnega epskega duha, katerega, oživljenega s krščanskimi idejami, nam kaže v svojih krasnih pesmih, ključoč tužno Bosno k novemu, svobodnejšemu življenju. Zadnji čas častitljivi starina precej boleha, in bati se je, da da mu ne ugasne luč življenja. Upajmo pa, da ga Bog še ohrani bosenskemu ljudstvu in vsemu hrvaškemu narodu.

Fra Grga Martić.

Riegrova oporoka. Češki rodoljub Rieger je v svoji oporoki zapustil 200.000 K za narodne in kulturne namene: 150.000 K za ustanovitev „Riegrova zaklada“, iz katerega se naj na obletnico njegove smrti dajejo podpore in nagrade, in 50.000 K za zaklad, iz katerega se naj vsako tretje leto izplača nagrada 1000 K za kako narodno delo ali za dejanje izredne požrtvovalnosti ali krščanske ljubezni. Do nagrad imajo pravico samo češki rojaki. V oporoki Rieger opominja Čehe, naj imajo vedno zaupanje v svojo narodno moč, naj vedno visoko spoštujejo idealne in krščanske smotre in naj nikdar ne odnehajo v boju za svoje pravice.

Beneš Methoděj Kulda. Na Vyšehradu je umrl kanonik Kulda, zaslužen domoljub in pisatelj češki, v visoki starosti 83 let. V brnskem semenišču je imel za profesorja Sušila. V Židlochovicah je na-